

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Татарстан

МКУ "Отдел образования Исполнительного комитета Высокогорского муниципального района Республики Татарстан"

МБОУ «Дубъязская СОШ»

РАССМОТРЕНО

Руководитель ШМО

Протокол №1 от «25» 08
2023 г.

СОГЛАСОВАНО

ЗДУР

Хидиятова А.Н.
Протокол №1 от «28» 08
2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

ИО директора школы

Гухватуллаев К.З.
Приказ №178 от «31» 08
2023 г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
(ID 3179870)**

**учебного предмета
«Родному (татарскому) языку»**

для среднего общего образования
для образовательных организаций с обучением на родном (татарском) языке
на 2023-2024 учебный год

Составитель: ШМО
учителей татарского языка и литературы

ПРОГРАММАНЫ ҮЗЛЭШТЕРҮДӘН КӨТЕЛГӘН НӘТИЖӘЛӘР

Гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәбенең 10-11 нче сыйныфларда ана теле предметын өйрәтү тел берәмлекләрен таний, аңлый һәм анализлый белү күнекмәләре белән бергә, сөйләм культурасын үстерүне, төрле типтагы һәм жанрдагы мәгълүматны үзләштерүне, аларны, сөйләм ситуациясенә һәм төренә карап, дөрес, төгәл итеп башкаларга житкерә алуны, татар теленең әдәби һәм сөйләм әдәбе нормаларын күз алдында тоту.

Шәхси нәтижәләр:

- татар теленең татар халкы өчен төп милли-мәдәни кыйммәт булуын, ана телендә шәхеснең әхлакый, рухи һәм ижади яктан формалашудагы ролен аңлау;
- туган телгә мөхәббәт һәм аның белән горурлану хисләре тәрбияләү, туган телне саклау һәм үстерү өлкәсендә эшләргә теләк, омытылыш уяту;
- туган телдә аралашу, үз фикереңне һәм хислереңне төгәл, анык, күпьяклы итеп белдерү өчен кирәкле булган сүзлек составын һәм грамматик, стилистик чараларны белү;
- аралашу төренә һәм ситуациясенә бәйле сөйләмне куллана һәм үзара бәйли белү;
- иптәшләренең сөйләменә игътибар итү, үзеңнең сөйләмеңә күзәтеп бәя бирү, хаталарны төзәтү, бәхәстә катнашу, төрле дәлилләр кулланып, тема буенча фикер алышу.

Предметны үзләштерү барышында ирешкән нәтижәләр:

- сөйләмиятнең барлык төрләрен (тыңлау, аңлау, уку, язу) үзләштерү: язма һәм сөйләм теленә караган мәгълүматның темасын, төп һәм өстәмә фикерен аңлау; төрле стильгә һәм жанрга караган текстларны дөрес уку һәм аңлау; төрле чыганаклардан мәгълүмат туплый белү; сүзлекләрдән һәм электрон чаралардан дөрес файдалана белү; аерым бер темага караган материалны туплый, анализлай, эшкәртә һәм үзгәртә белү;
- татар теленең төп функцияләрен, татар теленең башка төрки телләр арасында тоткан урынын, телнең мәдәният, жәмгыять белән тыгыз бәйләнешен аңлау;

- туган тел турындагы фәнни белемнәрнең нигезен булдыру, тел катламнарының, ярусларының үзара бәйләнешен һәм мөнәсәбәтен аңлау;
- тел белеменең төп төшенчәләрен үзләштерү, аның тармаклары турында мәгълүмат булдыру; тел һәм сөйләм, сөйләм төрләре, аралашу ситуацияләре; сөйләм теле, функциональ стильләр, матур әдәбият теле; текст һәм аның төрләре; телнең төп берәмлекләре, аларның аермалы билгеләрен, сөйләмдә кулланылу үзенчәлекләрен белү;
- телнең төп стилистик чараларын, телнең әдәби нормаларын, сөйләм әдәби нормаларын белү, аларны сөйләмдә дөрес кулланырга өйрәнү;
- тел һәм сөйләм берәмлекләрен аера һәм анализлый белү; тел һәм стилистик чараларның кулланылышына бәйле рәвештә сөйләм төрләрен аера һәм чагыштыра белү;
- телнең сәнгати чараларын аеру, аларның эстетик функцияләрен белү.

10-11 нче сыйныфларда татар телен укытуның **предметара нәтижәләре:**

- татар теленең башка фәннәрне өйрәнү һәм белем алу чарасы икәнен аңлау;
- татар телен әдәбият белән бәйләп, тел чараларының матур әдәбият эсәрләрендәгә тәэсир көчен, сәнгатьлелеген булдыруда ролен ачыклау; чор әдәбиятына хас тел-сурәтләнү чараларының үзенчәлекләрен ачу;
- телне әдәбият белән бәйләп, укыган яки тыңлаган эсәрнең эчтәлеген, планын, конспектын, резюмесын логик эзлекле итеп язарга, сөйләргә өйрәтү;
- телне мәдәният белән бәйләп, татар теленең байлыгына һәм матурлыгына хөрмәт, зәвык тәрбияләү;
- татар телен рус теле белән бәйләп, телләр һәм халыклар арасындагы уртак хезинә – рухи кыйммәتلәргә ихтирам, башка милләт вәкилләренә карата түземле–ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү; телләрнең үзара багланыш-мөнәсәбәтләрен, шул мөнәсәбәтләр нәтижәсендә уртак төшенчәләр һәм тел берәмлекләре барлыкка килүне аңлату;

- рус һәм чит телләр, әдәбиятлар белән бәйләп, татар теленең милли-мәдәни үзенчәлекләрен өйрәтү, алган белемнәрне төрле тел күренешләрен аңлатуда куллану;
- телне тарих, жәмгыять белеме фәннәре белән бәйләп, дөнья, кешелек жәмгыяте, аның үсеше турында күзаллау формалаштыру, жәмгыять үсешенә телгә турыдан-туры мөнәсәбәте булуын житкерү;
- татар теле дәрәсләрендә алган белем һәм күнекмәләренә телнең кеше һәм жәмгыять тормышында тоткан урынын аңларга ярдәм итү; сөйләмне дәрәс куллана, бәяли белергә, үз фикеренәң уңай һәм тискәре якларын аңларга, камилләштерергә өйрәтү;
- рухи мәдәниятнең нигезе булган татар теле ярдәмендә рухи кыйммәтләренә асылын аңлату;
- әдәби әсәрләренәң теле белән эшләгәндә, татар теле – бәйләүче чараларга бик бай тел, шул чаралар системасын, алар белдергән мәгънәләренә нәтижелерәк үзләштерү максатыннан, стиль мөмкинлекләрен дә исәпкә алып, фикерне төгәл бирердәй сүзтезмә һәм жөмлөләрне телебез хәзинәсеннән сайлап ала белү.

ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ИЗУЧЕНИЯ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

В результате изучения учебного предмета ученик должен **знать/понимать:**

- связь языка и истории, культуры татарского и других народов;
- историю, этапов и основных тенденций развития татарского языка;
- смысл понятий: «речевая ситуация и ее компоненты», «литературный язык», «языковая норма», «культура речи»;
- основные единицы и уровни языка, их признаки и взаимосвязь;
- орфоэпические, лексические, грамматические, орфографические и пунктуационные нормы современного татарского литературного языка; нормы речевого поведения в социально-культурной, учебно-научной, официально-деловой сферах общения;

уметь

- осуществлять речевой самоконтроль; оценивать устные и письменные высказывания с точки зрения языкового оформления, эффективности достижения поставленных коммуникативных задач;
- анализировать языковые единицы с точки зрения правильности, точности и уместности их употребления;
- проводить лингвистический анализ текстов различных функциональных стилей и разновидностей языка;
- употребить соответствующих норм речевого этикета в зависимости от типа коммуникации;
- распознавать языковых единиц с национально-культурным компонентом на примерах устного народного творчества, исторических и художественных произведений;
- определить выраженных в языке национально-культурных особенностей, уметь объяснять на основе этих знаний различные языковые явления;
- использовать правил культуры татарской речи в повседневной жизни и в учебе.

аудирование и чтение

- использовать основные виды чтения (ознакомительно-изучающее, ознакомительно-реферативное и др.) в зависимости от коммуникативной задачи;
- извлекать необходимую информацию из различных источников: учебно-научных текстов, справочной литературы, средств массовой информации, в том числе представленных в электронном виде на различных информационных носителях;

говорение и письмо

- создавать устные и письменные монологические и диалогические высказывания различных типов и жанров в учебно-научной (на материале изучаемых учебных дисциплин), социально-культурной и деловой сферах общения;

- применять в практике речевого общения основные орфоэпические, лексические, грамматические нормы современного татарского литературного языка;
- соблюдать в практике письма орфографические и пунктуационные нормы современного татарского литературного языка;
- соблюдать нормы речевого поведения в различных сферах и ситуациях общения, в том числе при обсуждении дискуссионных проблем;
- использовать основные приемы информационной переработки устного и письменного текста;
- использовать в речи и понимать смысловой объем этнокультурной лексики. использовать приобретенные знания и умения в практической деятельности и повседневной жизни для:
 - осознания татарского языка как духовной, нравственной и культурной ценности народа; приобщения к ценностям национальной и мировой культуры;
 - развития интеллектуальных и творческих способностей, навыков самостоятельной деятельности; самореализации, самовыражения в различных областях человеческой деятельности;
 - увеличения словарного запаса; расширения круга используемых языковых и речевых средств; совершенствования способности к самооценке на основе наблюдения за собственной речью;
 - совершенствования коммуникативных способностей; развития готовности к речевому взаимодействию, межличностному и межкультурному общению, сотрудничеству.

«Татар теле» предметын өйрәнү нәтижәсендә укучы түбәндәгеләрне **белергә/анларга** тиеш:

- татар теле, тарихы һәм мәдәниятең башка халыклар мәдәнияте, теле һәм тарихы белән бәйләнеше;
- татар теле үсешенең тарихын, үсеш этапларын һәм төп тенденцияләрен;

- «сөйләм ситуацияләре һәм аның компонентлары», «әдәби тел», «тел нормалары», «сөйләм культурасы» төшенчэләренен мәгънәсен;
- телнең төп берәмлекләрен һәм дәрәжәләрен, аларның билгеләрен һәм үзара бәйләнешләрен;
- хәзерге татар әдәби теленен орфоэпик, лексик, грамматик, орфографик һәм пунктуацион кагыйдәләрен;
- сөйләм нормаларын ижтимагый-мәдәни, уку-укыту, фән, рәсми аралашу даирәсендә куллану кагыйдәләрен;

эшли белергә тиеш:

- үз сөйләмен контрольдә тотарга; тел кагыйдәләренен үтәлеше, куелган коммуникатив бурычларга ирешү эффектлылыгыннан чыгып телдән һәм язма сөйләмне бәяли белергә;
- тел берәмлекләрен дәрәжәлек, төгәллек һәм урынлы куллану күзлегеннән анализлый белергә;
- төрле функциональ стильгә караган текстларга лингвистик анализ ясай белергә;
- коммуникация төренә карап, тиешле сөйләм этикеты кагыйдәләрен куллана белергә;
- фольклор, тарихи һәм әдәби әсәрләр мисалында милли-мәдәни компонентлы тел берәмлекләрен таный белергә;
- телдә чагылыш тапкан милли-мәдәни үзенчәлекләрен таный белергә, шул белемнәр нигезендә төрле тел күренешләрен аңлата белергә;
- укуда һәм көндәлек тормышта татар сөйләм культурасы кагыйдәләрен кулланырга;

тыңлап аңлау һәм уку

- коммуникатив бурычларга карап төп уку төрләрен кулланырга (танып белү максатыннан чыгып уку һ.б.);
- төрле чыганақлардан кирәкле мәгълүматны сайлап алырга: дәрәжәлекләр һәм фәнни текстлардан, белешмәләрдән, массакүләм мәгълүмат чараларыннан, шул исәптән төрле электрон чыганақлардан;

сөйләү һәм язу

- уку-укыту, фән, ижтимагый-мәдәни һәм рәсми аралашу даирәләренә караган төрле типтагы һәм жанрдагы монологик һәм диалогик текстларны телдән һәм язмача төзүгә;
- хәзерге татар әдәби теленә төп орфоэпик, лексик, грамматик кагыйдәләрен сөйләм практикасында куллануырга;
- хәзерге татар әдәби теленә төп орфографик һәм пунктуацион нормаларын язу практикасында саклауырга;
- аралашуның төрле өлкәләрендә һәм очракларында, шул исәптән бәхәслә мәсьәләләренә хәл иткәндә, сөйләм нормаларын саклауырга;
- телдән һәм язма текстларны мәгълүмати эшкәртүдә төп алымнарны куллануырга;
- этнокультур лексиканың мәгънәви кыйммәтен аңлауырга һәм сөйләмдә куллануырга.

Алынган белем һәм күнекмәләренә көндәлек тормышта түбәндәге максатларга ирешү өчен куллануырга:

- татар телен халыкның рухи, әхлакый һәм мәдәни кыйммәте буларак аңлау өчен; бөтен дөнья мәдәнияте һәм милли мәдәният белән танышу өчен;
- интеллектуаль һәм ижади сәләтләренә, мөстәкыйль эшләү күнекмәләрен үстерү өчен; төрле эшчәнлек өлкәләрендә үзенең күрсәтү һәм үзүсеш өчен;
- сүзлек запасын арттыру; тел һәм сөйләм чараларын куллану даирәсен киңәйтү; үз сөйләмеңне күзәтү нигезендә үз-үзеңә бәя бирү күнекмәсен үстерү өчен;
- коммуникатив сәләтне камилләштерү; шәхесара һәм мәдәниятара аралашуға, хезмәттәшлеккә әзерлекне арттыру өчен.

СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Укыту предметының эчтәлегә

№	Главные темы Төп темалар	Содержание Кыскача эчтәлек	Кол-во часов Сәгать саны
---	-----------------------------	-------------------------------	-----------------------------------

1	Речь Сөйләм	Виды речевого общения: официальное и неофициальное, публичное и непубличное. Речевые единицы. Речевая ситуация и ее основные компоненты. Сөйләм төрләрe: рәсми һәм рәсми булмаган сөйләм, халык алдында һәм үзалдына сөйләү. Сөйләм ситуацияләре һәм аларның төп компонентлары.	1
2	Текст как вид речевой деятельности. Сөйләм эшчәнлегә төре буларак текст.	Анализ текста. Соблюдение норм построения текста (логичность, связность, соответствие теме, последовательность и др.). Текстка анализ ясау. Текст төзелеше кагыйдәләрен саклау (логикага буйсыну, бөтенлек, темага туры килү, эзлеклелек һ.б.).	2

3	<p>Функциональные разновидности языка.</p> <p>Телнең функциональ төрләре.</p>	<p>Национальные особенности речевого этикета, речевые нормы межкультурной коммуникации. Публичное выступление: выбор темы, определение цели, поиск материала. Композиция публичного выступления. Художественность речи. Соблюдение орфоэпических и интонационных норм; корректное применение формул речевого этикета.</p> <p>Речевая культура использования технических средств коммуникации (телефон, компьютер, электронная почта и др.).</p> <p>Язык художественной литературы и его отличия от других разновидностей современного татарского языка. Основные признаки художественной речи: образность, широкое использование изобразительно-выразительных средств, а также языковых средств других функциональных разновидностей языка.</p> <p>Сөйләм этикетының милли үзенчәлекләре, мәдәниягара коммуникациянең сөйләм кагыйдәләре. Халык алдында чыгыш ясау культурасын үзләштерү. Халык алдында чыгыш ясау: тема сайлау, максатны билгеләү, материал эзләү. Халык алдындагы чыгышның композициясе.</p> <p>Сөйләмнең әдәбилеге. Рәсми һәм рәсми булмаган аралашуда милли мәдәният кагыйдәләрен куллана белү.</p> <p>Орфоэпик һәм интонацион кагыйдәләрне саклау; сөйләм этикеты формуласын урынлы куллану. Техник коммуникация чараларында сөйләм культурасын куллану (телефон, компьютер, электрон почта һ. б.)</p> <p>Әдәби әсәр теле һәм аның хәзерге татар теленең башка төрләреннән аермасы. Әдәби сөйләмнең төп үзлекләре: образлылык, тел-сурәтләү чараларының һәм шулай ук телнең башка функциональ төрләренә хас чараларның киң кулланылышы.</p>	4
---	---	--	---

4	<p>Общие сведения о татарском языке.</p> <p>Татар теле турында гомуми мәгълүмат.</p>	<p>Языки мира и их классификация. Родственные и неродственные языки. Семья тюркских языков. Регионы проживания татар. Место татарского языка в группе тюркских языков. Татарский язык – язык татарской литературы. Образно-выразительные средства татарского языка и их использование в речи. Речевые единицы.</p> <p>Дөнья телләре һәм аларның классификациясе. Тугандаш һәм тугандаш булмаган телләр. Төрки телләр гаиләсе. Төрки телләр гаиләсендә татар теленәң урыны. Татарлар яши торган регионнар. Татар теле – татар әдәбияты теле. Татар телендә тел-сурәтләү чаралары һәм сөйләмдә аларның кулланылышы.</p>	2
5	Морфология	<p>Части речи как лексико-грамматические разряды слов. Классификация частей речи. Взаимодействие частей речи. Основные морфологические нормы татарского языка. Морфологические средства выразительности. Морфологический анализ слова.</p> <p>Лексик-грамматик разряд буларак сүз төркемнәре. Сүз төркемнәре классификациясе. Сүз төркемнәренәң үзара бәйләнеше. Татар теленәң төп морфологик нормалары. Бәйләнешле сөйләм үстерүненәң морфологик чаралары. Сүзгә морфологик анализ ясау.</p>	4

6	Синтаксис	<p>Словосочетание и предложение. Синтаксическая связь в предложении. Главные и второстепенные члены предложения. Виды простых предложений.</p> <p>Сложные предложения. Строение сложноподчиненных предложений в татарском и русском языках.</p> <p>Общие сведения о синтаксисе текста. Основные синтаксические нормы языка. Основные синтаксические средства выразительности.</p> <p>Синтаксический анализ.</p> <p>Сүзтезмә һәм жөмлә. Жөмлэдә синтаксик бәйләнеш. Жөмләнең баш һәм иярчен кисәкләре. Гади жөмлә төрләре.</p> <p>Кушма жөмлэләр. Татар һәм рус телләрендә иярченле кушма жөмлә төзелеше.</p> <p>Текст синтаксисы турында гомуми мәгълүмат. Телнең төп синтаксик кагыйдәләре. Төп лексик тел-сурәтләү чаралары.</p> <p>Синтаксик анализ.</p>	4
7	Пунктуация	<p>Знаки препинания в татарском языке. Пунктуационно-смысловый отрезок. Пунктуационные нормы татарского языка.</p> <p>Татар теленең тыныш билгеләре. Пунктуацион-мәгънәви өзек. Татар теленең пунктуацион кагыйдәләре.</p>	3

8	<p>Стилистика и культура речи.</p> <p>Стилистика һәм сөйләм культурасы</p>	<p>Понятие о коммуникативной целесообразности, уместности, точности, ясности, чистоте, логичности, последовательности, образности, выразительности речи. Основные аспекты культуры речи: нормативный, коммуникативный и этический. Нормативные словари современного татарского языка и справочники. Соблюдение норм литературного языка в речевой практике.</p> <p>Осуществление выбора наиболее точных языковых средств в соответствии со сферами и ситуациями речевого общения. Оценивание устных и письменных высказываний/текстов с точки зрения языкового оформления, уместности, эффективности достижения поставленных коммуникативных задач. Применение орфографических и пунктуационных норм при создании и воспроизведении текстов делового, научного и публицистического стилей.</p> <p>Лингвистический анализ текстов различных функциональных разновидностей языка.</p> <p>Сөйләмнең коммуникатив максатчанлыгы, урынлы булуы, төгәллеге, логикага буйсынуы, эзлеклеге, образлылыгы, сөйләм сәнгатьлелеге турында төшенчә. Сөйләм культурасының төп аспекты: норматив, коммуникатив һәм этик аспекты. Хәзерге татар теленең сүзлекләре һәм белешмәләре.. Сөйләм практикасында әдәби сөйләм кагыйдәләрен саклау.</p> <p>Аралашу вакытында ситуациягә һәм даирәгә туры килә торган тел чараларын урынлы сайлау. Алга куелган коммуникатив бурычларга ирешү эффектлылыгынан, урынлы һәм дөрес кулланылуынан чыгып, телдән һәм язма текстларны бәяләү. Рәсми, фәнни һәм публицистик стильдәге текстлар төзегәндә орфографик, пунктуацион кагыйдәләрен үтәү.</p> <p>Телнең төрле функциональ төрләренә караган текстларга лингвистик анализ ясау.</p>	3
---	--	--	---

9	Язык и культура. Тел һәм мәдәният	Отражение в татарском языке материальной и духовной культуры татарского и других народов. Взаимообогащение языков как результат взаимодействия национальных культур. Основные понятия об этнонимах и топонимах татарского языка. Татар телендә татар халкының һәм башка халыкларның рухи һәм материал кыйммәтләренең чагылышы. Милли мәдәниятләрнең үзара йогынты ясау нәтижәсе буларак тел байлыкларының үзара алмашуы. Татар теленең этноним һәм топонимнары турында төп мәгълүмат.	3
10	Речевой этикет татарского языка. Татар халкының сөйләм этикеты.	Особенности татарского речевого этикета. Лингвистический анализ текста, выявление в тексте языковых единиц с национально-культурным компонентом с помощью толкового, этимологического, фразеологического и т.д. словарей. Татар теленең сөйләм этикеты үзенчәлекләре. Текстка лингвистик анализ ясау, аңлатмалы, этимологик һәм фразеологик сүзлекләр ярдәмендә тексттан милли-мәдәни компонентлы берәмлекләргә табып алу.	1
11	Контрольные работы Контроль эшләр	Диктант - 4 Изложение - 3	7

Календарно-тематический план

Учебное издание: Закиев М.З., Максимов Н.В. Татарский язык. 10-11 класс. Учебное пособие для общеобразовательных организаций с обучением на татарском языке. Татарское книжное издательство. 2016. На татарском языке.

Уку-уқыту басмасы: Татар теле: 10-11 сыйныфлар: татар телендә гомуми белем бирү оешмалары өчен уку әсбабы / М.З.Закиев, Н.В.Максимов. – Казан: Татар.кит.нәшр., 2016.-334б.: рәс.б-н.

№	Тема урока Дәрес темасы	Кол-во часов Сәгать саны	Календарные сроки Үткәру вакыты	
			Планируемый План буенча	Фактический Факт буенча
1	Язык и речь. Виды речевого общения: официальное и неофициальное, публичное и непубличное. Сөйләм төрләре: рәсми һәм рәсми булмаган сөйләм, халык алдында һәм үзалдына сөйләү.	1		

2	Диктант №1 «Нэзер буенда»	1		
3	Работа над ошибками. Текст как вид речевой деятельности. Анализ текста Хаталарны төзәтү эше. Сөйләм эшчәнлеге төре буларак текст.Текстка анализ ясау.	1		
4	Соблюдение норм построения текста (логичность, связность, соответствие теме, последовательность и др.). Текст төзелеше кагыйдэләрен саклау (логикага буйсыну, бөтенлек, темага туры килү, эзлеклеклек һ.б.).	1		
5	Функциональные разновидности языка. Овладение культурой публичной речи. Телнең функциональ төрләре. Халык алдында чыгыш ясау культурасын үзләштерү. Халык алдында чыгыш ясау: тема сайлау, максатны билгеләү, материал эзләү.	1		
6	Изложение №1 «Дөнья байлыгы – су»	1		
7	Работа над ошибками. Художественность речи. Умение применять национальные культурные нормы в официальном и неофициальном общении. Хаталарны төзәтү эше. Сөйләмнең әдәбилеге. Рәсми һәм рәсми булмаган аралашуда милли мәдәният кагыйдэләрен куллана белү.	1		
8	Соблюдение орфоэпических и интонационных норм; корректное применение формул речевого этикета. Речевая культура использования технических средств коммуникации. Орфоэпик һәм интонацион кагыйдэләрне саклау; сөйләм этикеты формуласын урынлы куллану. Техник коммуникация чараларында сөйләм культурасын куллану	1		
9	Язык художественной литературы и его отличия от других разновидностей современного татарского языка. Әдәби әсәр теле һәм аның хәзерге татар теленең башка төрләреннән аермасы.	1		
10	Диктант №2	1		
11	Работа над ошибками. Языки мира и их классификация. Семья тюркских языков. Место татарского языка в группе тюркских языков.	1		

	Хаталарны төзөтү эше. Дөнья телләре һәм аларның классификациясе. Төрки телләр гаиләсе. Төрки телләр гаиләсендә татар теленең урыны.			
12	Образно-выразительные средства татарского языка и их использование в речи. Татар телендә тел-сурәтләү чаралары һәм сөйләмдә аларның кулланылышы.	1		
13	Части речи как лексико-грамматические разряды слов. Классификация частей речи. Лексик-грамматик разряд буларак сүз төркемнәре. Сүз төркемнәре классификациясе.	1		
14	Самостоятельные части речи. Мөстәкыйль сүз төркемнәре.	1		
15	Изложение №2 «Сабуллашу»	1		
16	Работа над ошибками. Служебные части речи. Хаталарны төзөтү эше. Бәйләгеч сүз төркемнәре	1		
17	Вспомогательные части речи. Ярдәмче сүз төркемнәре	1		
18	Словосочетание и предложение. Синтаксическая связь в предложении. Сүзтезмә һәм жөмлә. Жөмләдә синтаксик бәйләнеш.	1		
19	Главные и второстепенные члены предложения. Виды простых предложений. Жөмләнең баш һәм иярчен кисәкләре. Гади жөмлә төрләре.	1		
20	Сложные предложения. Строение сложноподчиненных предложений в татарском и русском языках. Кушма жөмлэләр. Татар һәм рус телләрендә иярченле кушма жөмлә төзелеше.	1		
21	Общие сведения о синтаксисе текста. Основные синтаксические нормы языка. Текст синтаксисы турында гомуми мәгълүмат. Телнең төп синтаксик кагыйдәләре. Төп лексик тел-сурәтләү чаралары.	1		
22	Диктант №3	1		
23	Работа над ошибками. Знаки препинания в татарском языке. Хаталарны төзөтү эше. Татар теленең тыныш билгеләре.	1		
24	Пунктуационно-смысловый отрезок. Пунктуацион-мәгънәви өзек.	1		

25	Пунктуационные нормы татарского языка. Татар теленең пунктуацион кагыйдэләре.	1		
26	Стилистика и культура речи. Понятие выразительности речи. Стилистика һәм сөйләм культурасы. Сөйләм сәнгатьлелеге турында төшенчә.	1		
27	Нормативные словари современного татарского языка и справочники: орфоэпический словарь, толковый словарь, орфографический словарь. Хәзерге татар теленең сүзлекләре һәм белешмәләре: орфоэпик, аңлатмалы, орфографик сүзлекләр.	1		
28	Устные и письменные тексты. Научный, деловой публицистические стили текста. Телдән һәм язма текстлар. Рәсми, фәнни һәм публицистик стильдәге текстлар.	1		
29	Изложение №3 «Эшкә жыену»	1		
30	Работа над ошибками. Язык и культура. Взаимосвязь языка, культуры и истории татарского народа. Хаталарны төзәтү эше. Тел һәм мәдәният. Татар телендә татар халкының һәм башка халыкларның рухи һәм материал кыйммәтләренең чагылышы.	1		
31	Взаимообогащение языков как результат взаимодействия национальных культур. Милли мәдәниятләрнең үзара йогынты ясау нәтижәсе буларак тел байлыкларының үзара алмашуы.	1		
32	Основные понятия об этнонимах и топонимах татарского языка./Татар теленең этноним һәм топонимнары турында төп мәгълүмат.	1		
33	Итоговая контрольная работа. Диктант №4 «Кем жырлады?» Йомгаклау контроль эше. Диктант №4 «Кем жырлады?»	1		
34	Работа над ошибками. Речевой этикет татарского языка. Хаталарны төзәтү эше. Татар халкының сөйләм этикеты	1		

**Татар телендә гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәпләрендә
укучыларның ана теленнән белем, осталык һәм күнекмәләрен бәяләү
нормалары (X-XI нче сыйныфлар)**

1. Уку күнекмәсен тикшерү һәм бәяләү:
10-11 нче сыйныфларда – 140 – 160 сүз.

2. Язма эшлэрнең күләме һәм аны бәяләү:

Сыйныфлар	Контроль диктант	Изложение	Сочинение
10	4	3	8
11	4	3	8

Диктантларны бәяләү

1. *Хатасыз* яки *бер* тупас булмаган хата жибәргән эшкә (орфографик, яки грамматик, пунктуацион) “5”ле билгесе куела.
2. 2 хатага “4” ле билгесе куела.
3. 5 хатага “3” ле билгесе куела.
4. 6 хатадан алып 12 хатага кадәр “2” ле куела.
5. 12 хатадан да артып китсә, “1” ле билгесе куела.

Изложение һәм сочинение бәяләү

1. Эчтәлек дәрәҗәсе һәм эзлекле итеп ачылса; жөмлөләр грамматик яктан дәрәҗәсе төзелсә; хаталар булмаса яки 1 хата (орфографик, грамматик, пунктуацион, стиль, фактик, логик) жибәрелсә, «5» ле куела.
2. Эчтәлек дәрәҗәсе ачылып та, эзлеклелек сакланмаса, текстның башлам өлешендә төгәлсезлекләр китсә, 3 хата булса, «4» ле куела.
3. Текстның төп эчтәлегенә бирелеп тә, эзлеклелек сакланмаса, текстның башлам һәм бетем өлешләрендә төгәлсезлекләр китсә, 5 хата (мәсәлән, бер орфографик, бер грамматик, бер пунктуацион, ике стиль хаталары) изложениедә, 6 хата сочинениедә жибәрелсә, «3» ле куела.
4. Эчтәлек дәрәҗәсе һәм эзлекле ачылмаса, текстның күләме бик кечкенә булса, 12 хата китсә, «2» ле куела.